

ВАСИЛЬ ПРОКОПОВИЧ ЛЮБІН 70 років на передньому краї науки

У січні 2018 р. виповнюється 100 років Василю Прокоповичу Любіну, нашому колезі-археологу, відомому палеолітознавцю, вченому зі світовим ім'ям, доктору історичних наук, професору, провідному науковому співробітникові-консультанту відділу палеоліту Інституту історії матеріальної культури РАН.

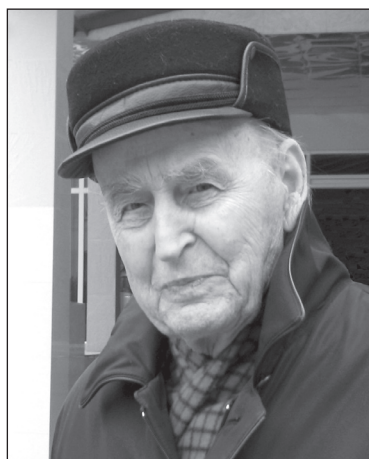
Рідкісний приклад довгого життя! Дивовижний приклад наукового довголіття! Без малого 70 років В.П. Любін активно займається проблемами дослідження давнього кам'яного віку, особливу увагу приділяючи вивченню старожитностей Кавказу. За цей час зроблено чимало: відкриття і дослідження пам'яток, написання книжок і статей, виголошення доповідей і повідомлень.

Людина, що навіть просто чимало пожила на світі, вже викликає почуття поваги — до прожитих нею років, до накопиченого життєвого досвіду. Ще більшу повагу і захоплення викликає довголіття, поєднане з ясністю розуму, діяльною думкою, активною творчою життєвою позицією.

Якщо, до того ж, людина з радістю передає свої знання іншим, якщо вона зуміла присвятити своє життя не кар'єрі і нескінченним перетонам за благами, якщо збирала думки і спостереження, а не матеріальні цінності — вона стає гідним зразком для наслідування, принаймні, для тих, хто хоче наслідувати такий приклад.

Саме такий надихаючий приклад для наслідування в невпинному і безкорисливому науковому пошуку дає нам Василь Прокопович, наш сучасник і, в той же час, класик дослідження палеоліту Кавказу, продовжувач традицій петербурзької (ленінградської) палеолітичної школи, засновник власної наукової школи.

Українець за походженням, В.П. Любін народився 13 січня 1918 р. в м. Миколаїв, на пів-

дні тодішньої УНР, в сім'ї вихідців з с. Велика Клітна, що під Красиловим на Проскурівщині (нині Хмельниччині). Дитинство і юність збіглися з громадянською війною, післявоєнною розрухою, голодом, складним міжвоєнним періодом. Після навчання на робітфаку юнак вступив до Одеського державного університету, історичний факультет якого закінчив у 1941 р.

Тут же, в Одесі, у липні 1941 р. він був призваний до армії. З літа 1942 р., після закінчення Горьківського училища зенітної артилерії, В.П. Любін брав участь в боях у складі Західного, Брянського, Першого і Другого Прибалтійських фронтів, був нагороджений двома орденами Червоної Зірки, орденом Вітчизняної Війни II ступеня, багатьма медалями. Переможний травень 1945 р. зустрів у Східній Пруссії. Потім довелося взяти участь у боях в Маньчжурії. Капітан В.П. Любін демобілізувався зам. начальника штабу артполка у 1946 р.

Мирну працю В.П. Любін розпочав з педагогічної діяльності в Кутаїсі, потім у Цхинвалі, де він працював директором школи. Саме тут, у Південній Осетії, в 1949 р. він уперше без-

посередньо познайомився з археологією, беручи участь в роботах експедиції Державного Ермітажу. В.П. Любін усвідомлював, що саме археологія — його покликання. У 1950 р. він вступив до очної аспірантури при ПМК РАН і почав, під керівництвом Б.Б. Піотровського, трудитися над кандидатською роботою, присвяченою первісним старожитностям Південної Осетії. Однак, уже в 1951 р., після виявлення ним під час власних польових досліджень перших давніх кам'яних виробів, він розумів, що справою його життя стане палеолітознавство. У 1953 р. В.П. Любін захистив дисертаційну роботу «Каменный век Юго-Осетии». З 1 січня 1950 р. його зараховували до штату ПМК і з того моменту дослідник працював тут спочатку як м. н. с., потім н. с., с. н. с., в. н. с. У 1975 р. виконував обов'язки завідувача Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР, у 1978—1988 рр. завідував відділом археології палеоліту. У 1976 р. В.П. Любін захистив докторську дисертацію «Мустьерские культуры Кавказа». У 1998 р. отримав звання професора. З 1955 по 1987 рр. керував Кавказькою палеолітичною експедицією, з 2004 р. по теперішній час — постійний учасник Вірмено-Російської археологічної експедиції.

Областю незмінних наукових інтересів В.П. Любіна є ранній і середній палеоліт Кавказу, суміжних територій Близького Сходу та Східної Європи, початкове заселення Євразії, техніко-морфологічний аналіз кам'яних індустрій, проблеми палеоекології і геохронології, методика вивчення печерних комплексів. Цим темам присвячені численні авторські та колективні монографії та понад 300 статей.

Фундаментальним є внесок В.П. Любіна у розробку і практичне застосування комп-

лексного підходу до вивчення палеолітичних пам'яток. Не менш значимими є практичні результати застосованої ним методики ретельного мікροстратиграфічного та планіграфічного контролю культуровмісних відкладів. Чимало розробок і підходів до класифікації кам'яного інвентарю успішно застосовуються при дослідженні палеолітичних колекцій різних країн. Не втрачають актуальності запропоновані В.П. Любіним підходи до інтерпретації даних, отриманих при дослідженні пам'яток середнього та нижнього палеоліту. Величезний інтерес викликають відкриття останніх років, пов'язані з виявленням свідчень найдавнішого етапу освоєння Кавказу та прилеглих територій.

Чимало сучасних дослідників палеоліту — це учні В.П. Любіна. Перш за все, слід назвати ім'я його учениці й супутниці життя О.В. Беляєвої. Серед учнів і послідовників імена таких активно працюючих, відомих і авторитетних вчених як Х.А. Амірханов, М.К. Анісюткін, Л.Б. Вішняцький, С.О. Кулаков, Б.Г. Єрицян, А.К. Джафаров, М.М. Мансуров, Л.В. Голованова, В.Б. Доронічев, М.В. Шуньков і багато інших. Ще ширшим є коло колег і сучасників, які працювали або й досі працюють поруч з ювіляром, або ж тих, хто сприйняв і творчо засвоїв наукові ідеї і польовий досвід В.П. Любіна опосередковано, через його наукові праці. Безсумнівний вплив ідей В.П. Любіна і на українських дослідників палеоліту.

Від щирого серця і з радістю вітаємо ювіляра, бажаємо йому здоров'я, енергії, душевних і фізичних сил! І, звичайно, нових звершень, знахідок і відкриттів на один раз і назавжди обраному ним шляху невпинного наукового пошуку!

*В.М. СТЕПАНЧУК,
кандидат історичних наук, відділ кам'яної доби
Інституту археології НАН України*